Lausunto: VTV:n Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2024

Matthias Strifler
Peetu Keskinen

Tarkastusvaliokunta 18.2.2025

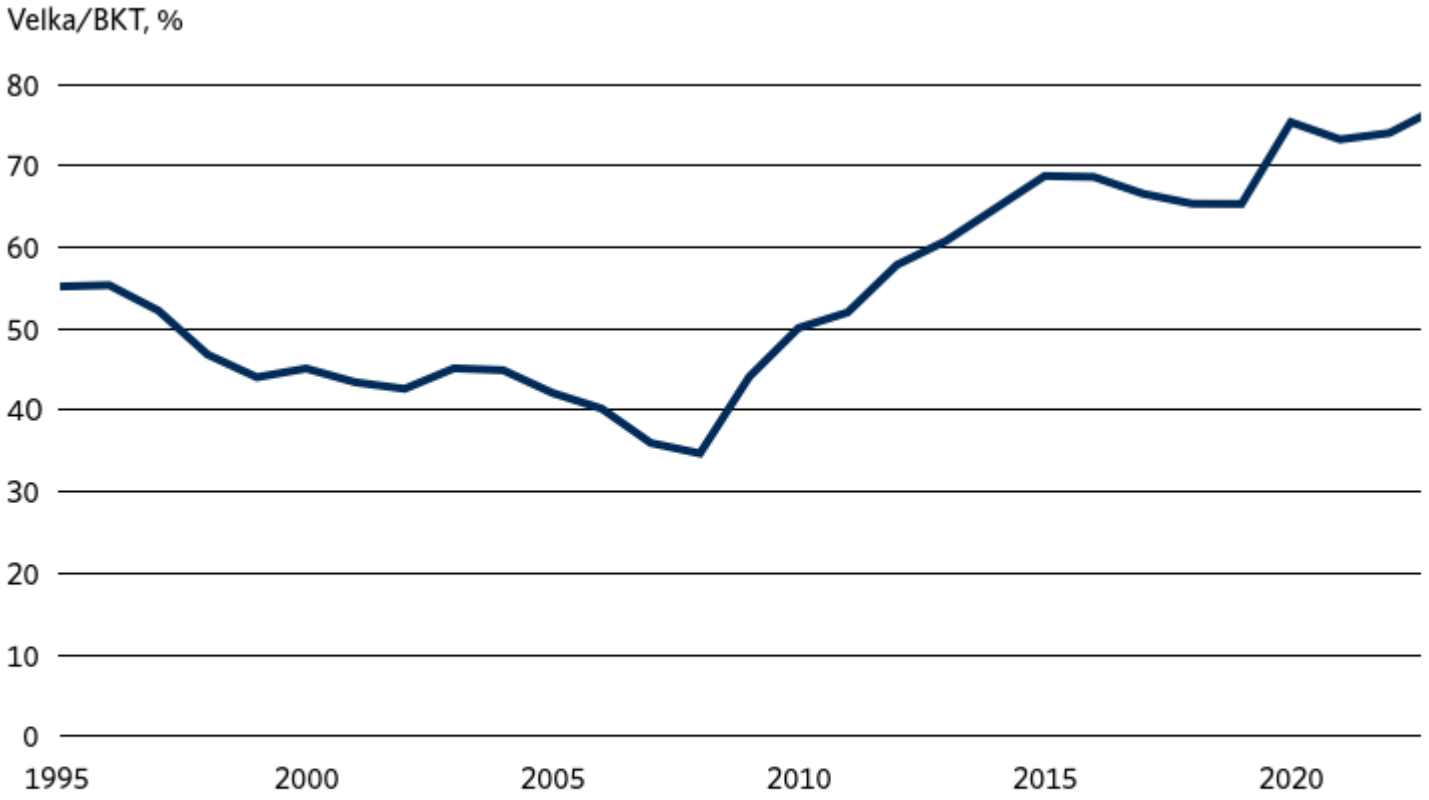
Raportin sisältöalueet ja pääviestit

- Suhdannetilanne
- Julkisen velan kehitys
- Valtiovarainministeriön ennusteen realistisuus
- Hallituksen finanssipoliittisten tavoitteiden saavuttamisen näkymä
- Finanssipolitiikan mitoitus
- Menokehysjärjestelmän noudattaminen
- EU:n finanssipoliittisten sääntöjen läpikäynti
- Sääntöjen noudattaminen

Julkisen talouden vahvistamista on tarpeen jatkaa ylivaalikautisesti

Säännöstö edellyttää velkasuhteen nopeaa alentumista

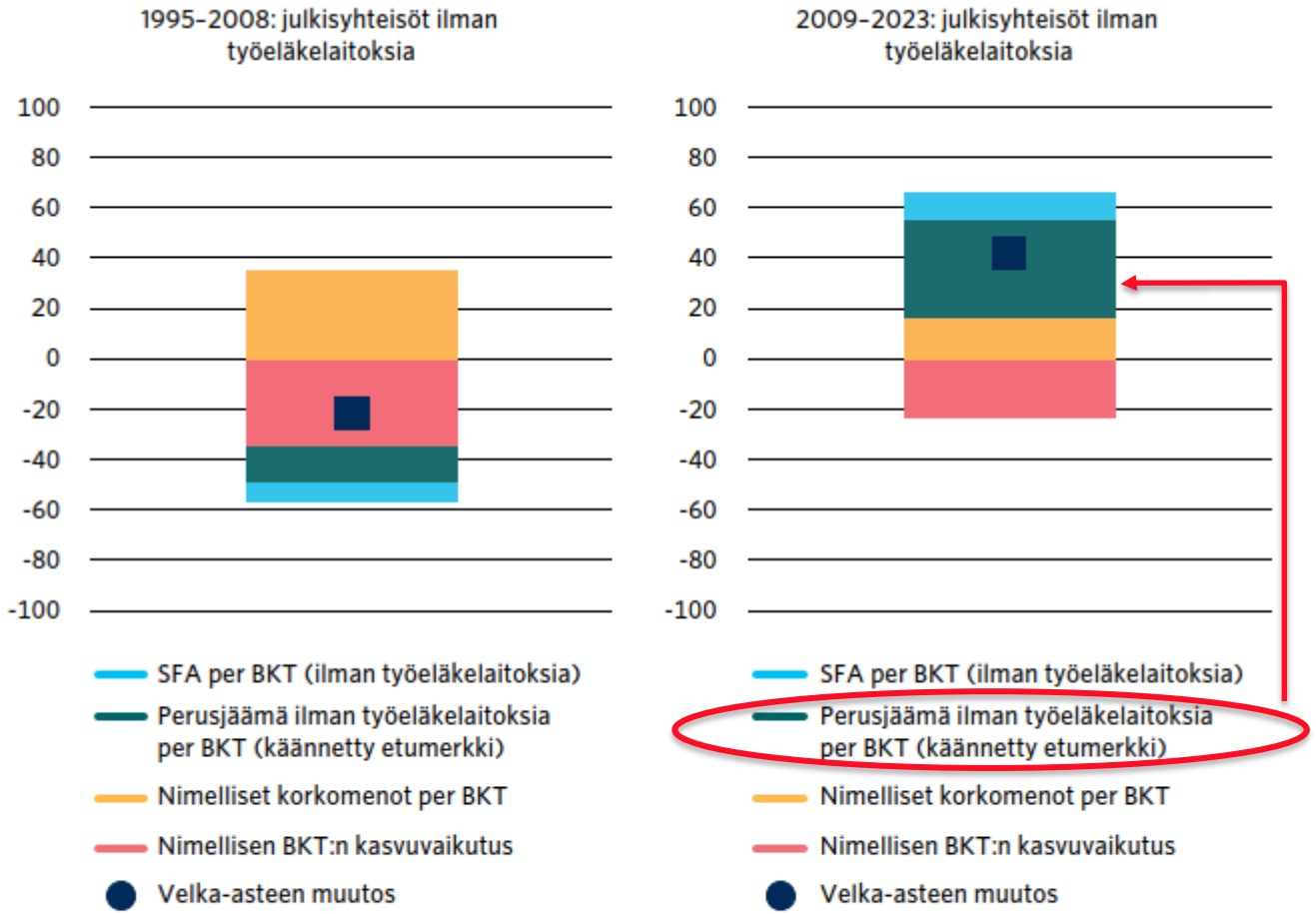
Julkisyhteisöjen velkasuhde kaksinkertaistunut finanssikriisistä lähtien

Kuvio 4: Suomen julkisyhteisöjen velka suhteessa BKT:hen. Lähde: Tilastokeskus (2024) ja finanssipolitiikan valvonnan laskelmat.

- Velkasuhde ottaa harppauksia kriisitilanteissa
  - Finanssikriisissä 15 prosenttiyksikköä
  - Koronakriisissä 10 prosenttiyksikköä
- Velkasuhde on kasvanut myös monina muina vuosina
  - pl. 2016-2019 ja 2021
- Tarvitaan **velkasuhteen liikkumavaraa**, jotta finanssipolitiikka pystyy elvyttämään riittävästi kriisitilanteessa

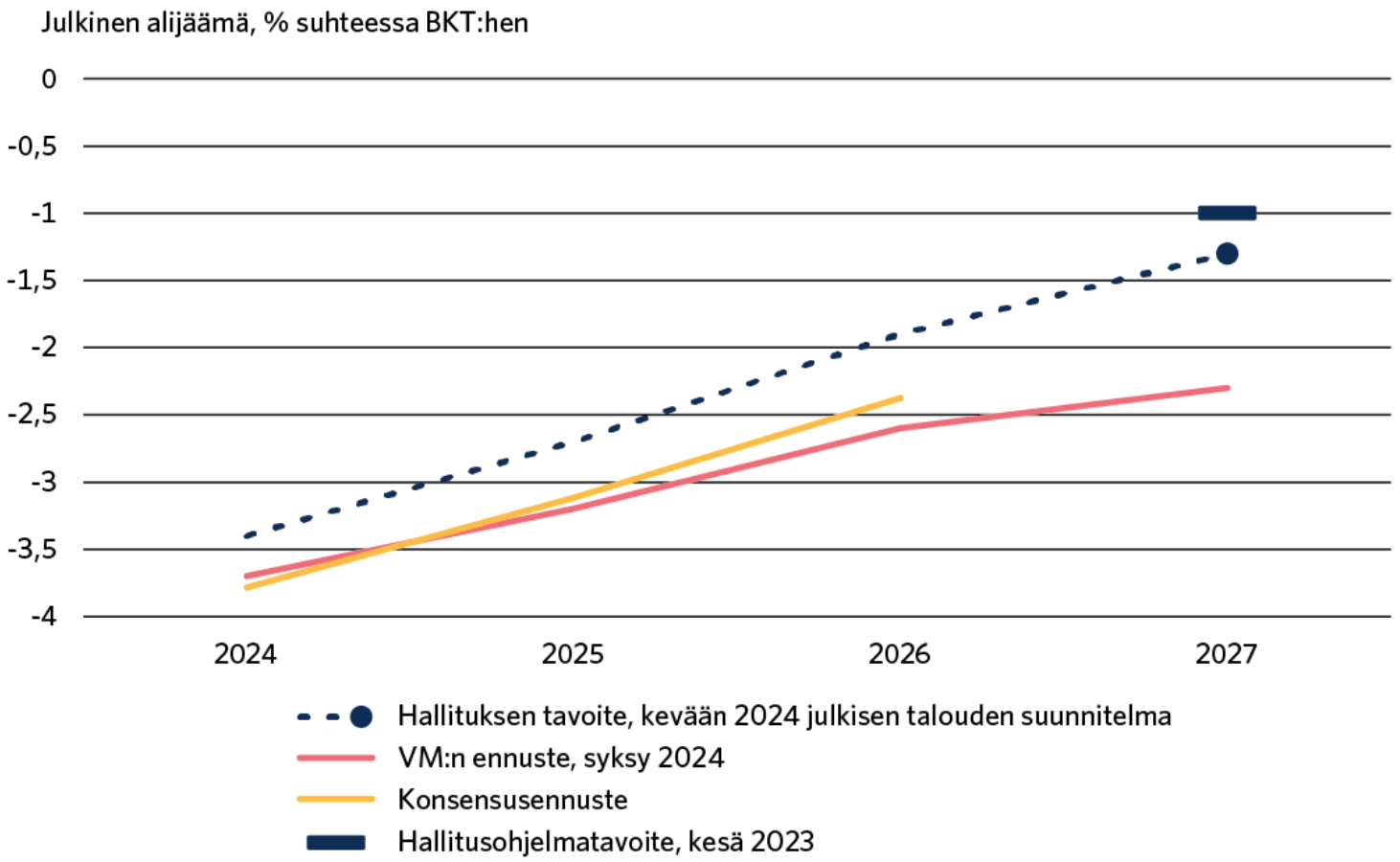
Julkisyhteisöjen velkasuhteen muutos ennen ja jälkeen finanssikriisin

Kuvio 5: Suomen velka per BKT-suhteen muutos ennen finanssikriisiä ja sen jälkeen. Ylärivissä kaikki julkisyhteisöt ja alarivissä julkisyhteisöt ilman työeläkelaitoksia. Lähde: Tilastokeskus (2024) ja finanssipolitiikan valvonnan laskelmat.

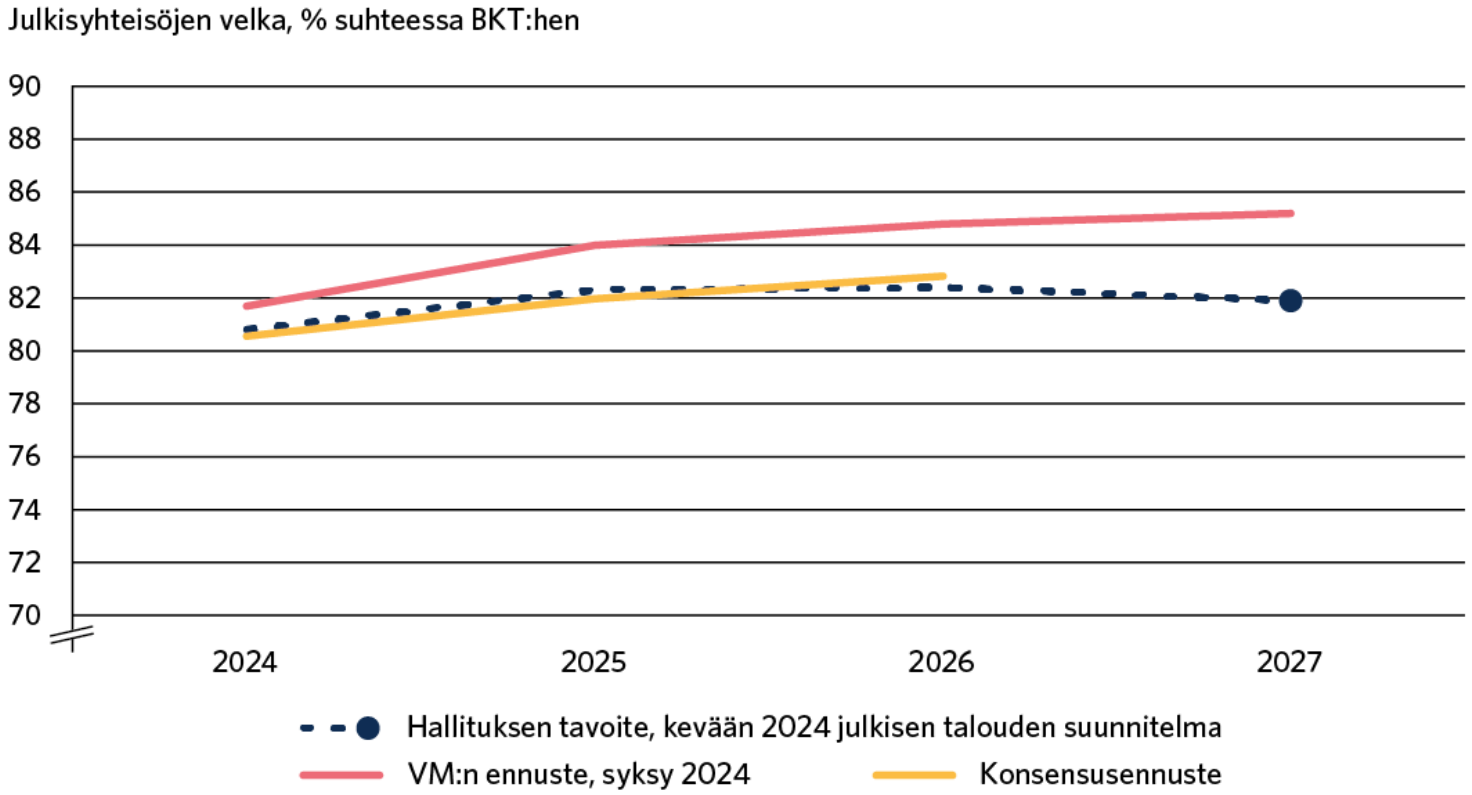
- Valtionhallinnon **syvä ja pysyvä alijäämäisyys** on julkisyhteisöjen velkasuhteen kasvun pääajuri
- Työeläkelaitosten ylijäämää ei voida käyttää julkisyhteisöjen velan lyhentämiseen
  - Tarkastelutapa ei muuta julkisyhteisöjen velkasuhdetta, vaan antaa tarkemman kuvan perusjäämästä
- Hallituksen finanssipoliittiset tavoitteet ovat perusteltuja
  - Alijäämätavoite 1,3% suhteessa bkt:hen
  - Velkasuhteen vakauttaminen vaalikauden lopussa

Ennusteiden perusteella alijäämätavoitetta ei saavuteta

- Yhdeksän miljardin euron toimenpidekokonaisuus sisältää
  - **Menoleikkauksia** 3,1 + 1,5 mrd. euroa
  - **Veronkorotuksia** 1,4 mrd. euroa
  - **Työllisyystoimia** 1,9 mrd. euroa
  - Hyvinvointialueiden omia säästötoimia 0,9 mrd. euroa
- Toimenpidekokonaisuus ei kata hallituksen kaikkia julkiseen talouteen vaikuttavia toimia
  - esim. **Investointiohjelma**
  - Toimien vähentävää vaikutusta BKT:hen ei huomioitu
- Ennusteissa ei ole huomioitu hallituksen toimenpiteitä täysimääräisesti
  - Koska ovat epävarmoja (tässä suhdannetilanteessa)

Ennusteiden perusteella velkasuhteen kasvu hidastuu hallituskauden aikana

- Ennusteisiin peilaten tavoitteen toteutuminen vaatisi ennakoitua positiivisempaa suhdannekehitystä
  - Ennusteet ovat kuitenkin epävarmoja
- Tarvitaan jatkossakin julkista taloutta vahvistavia tulo-, meno- ja rakennetoimia
  - edellyttää monivuotista ja johdonmukaista, **ylivaalikautista** lähestymistapaa

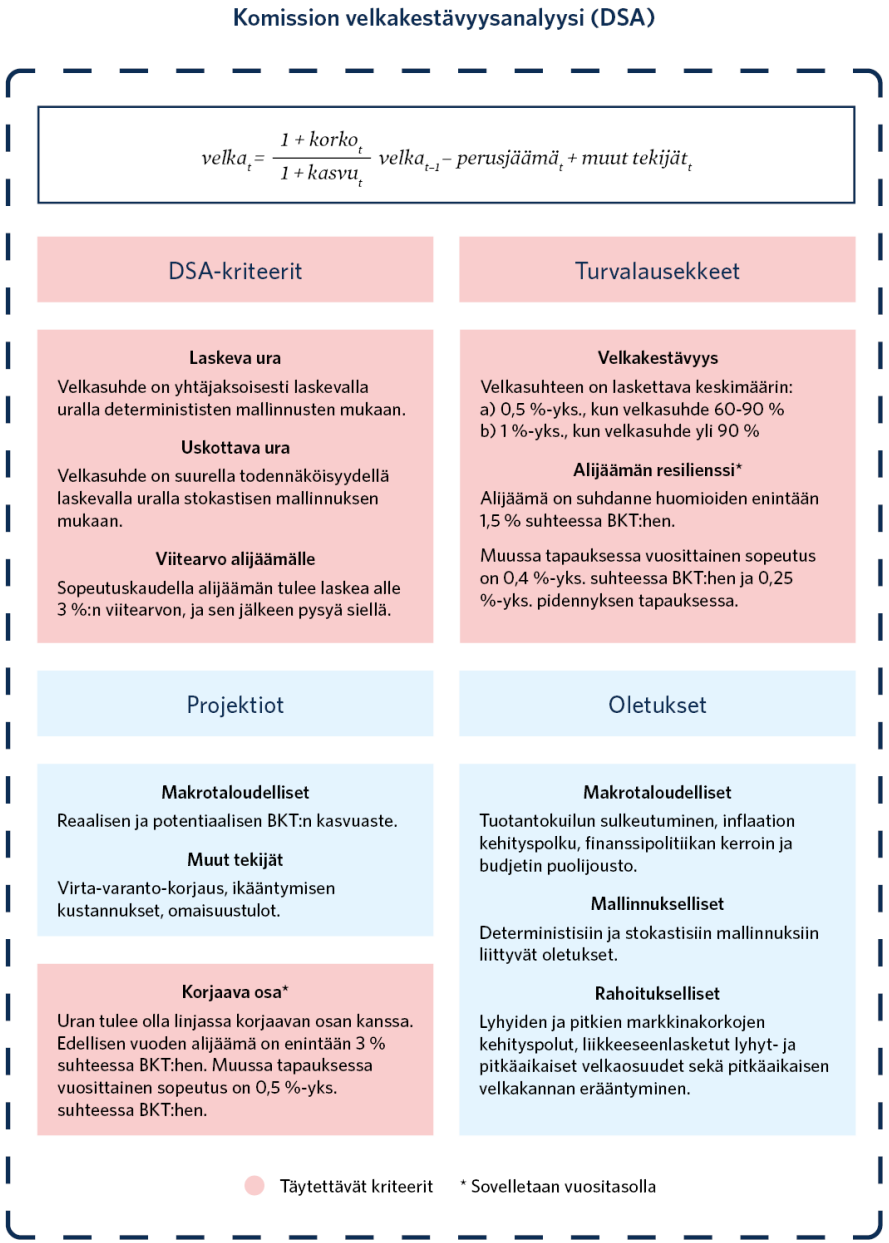
Raportin sisältöalueet ja pääviestit

- Suhdannetilanne
- Julkisen velan kehitys
- Valtiovarainministeriön ennusteen realistisuus
- Hallituksen finanssipoliittisten tavoitteiden saavuttamisen näkymä
- Finanssipolitiikan mitoitus
- Menokehysjärjestelmän noudattaminen
- EU:n finanssipoliittisten sääntöjen läpikäynti
- Sääntöjen noudattaminen

Julkisen talouden vahvistamista on tarpeen jatkaa ylivaalikautisesti

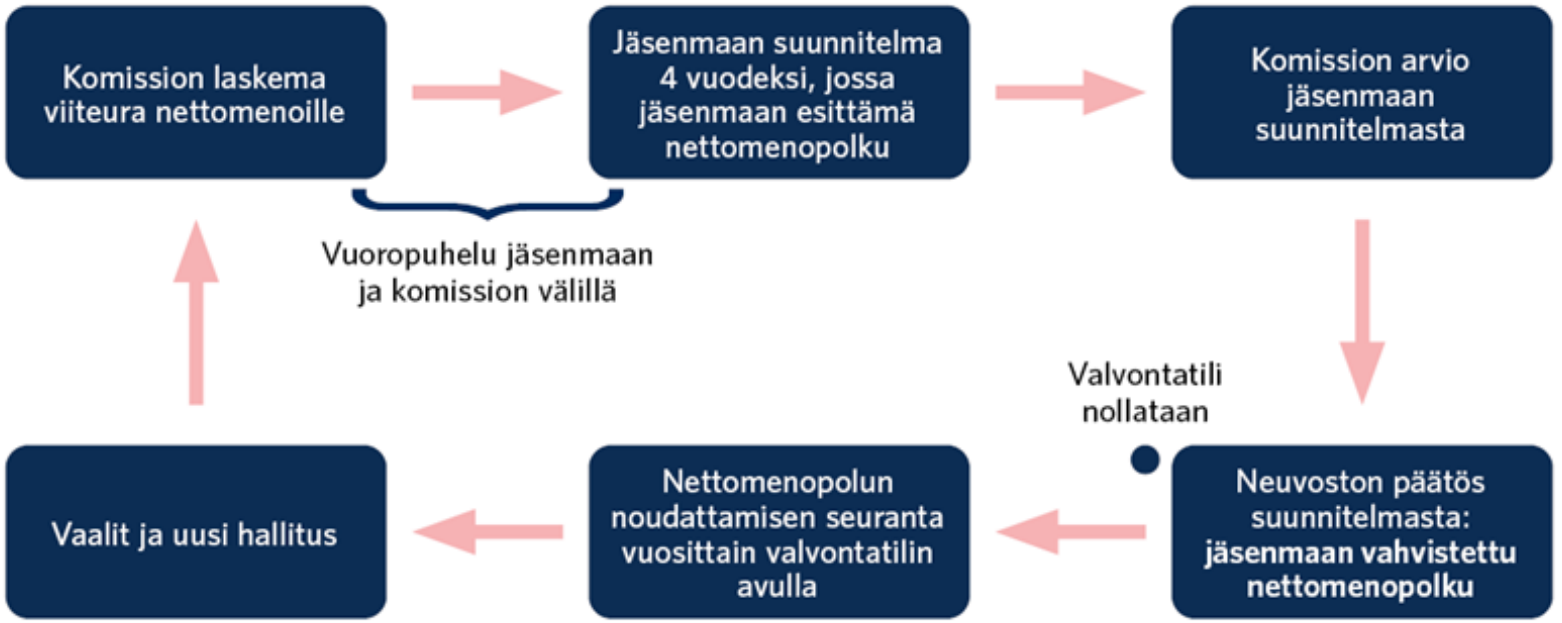
Säännöstö edellyttää velkasuhteen nopeaa alentumista

Uusien EU-sääntöjen keskiössä on velkakestävyysanalyysi

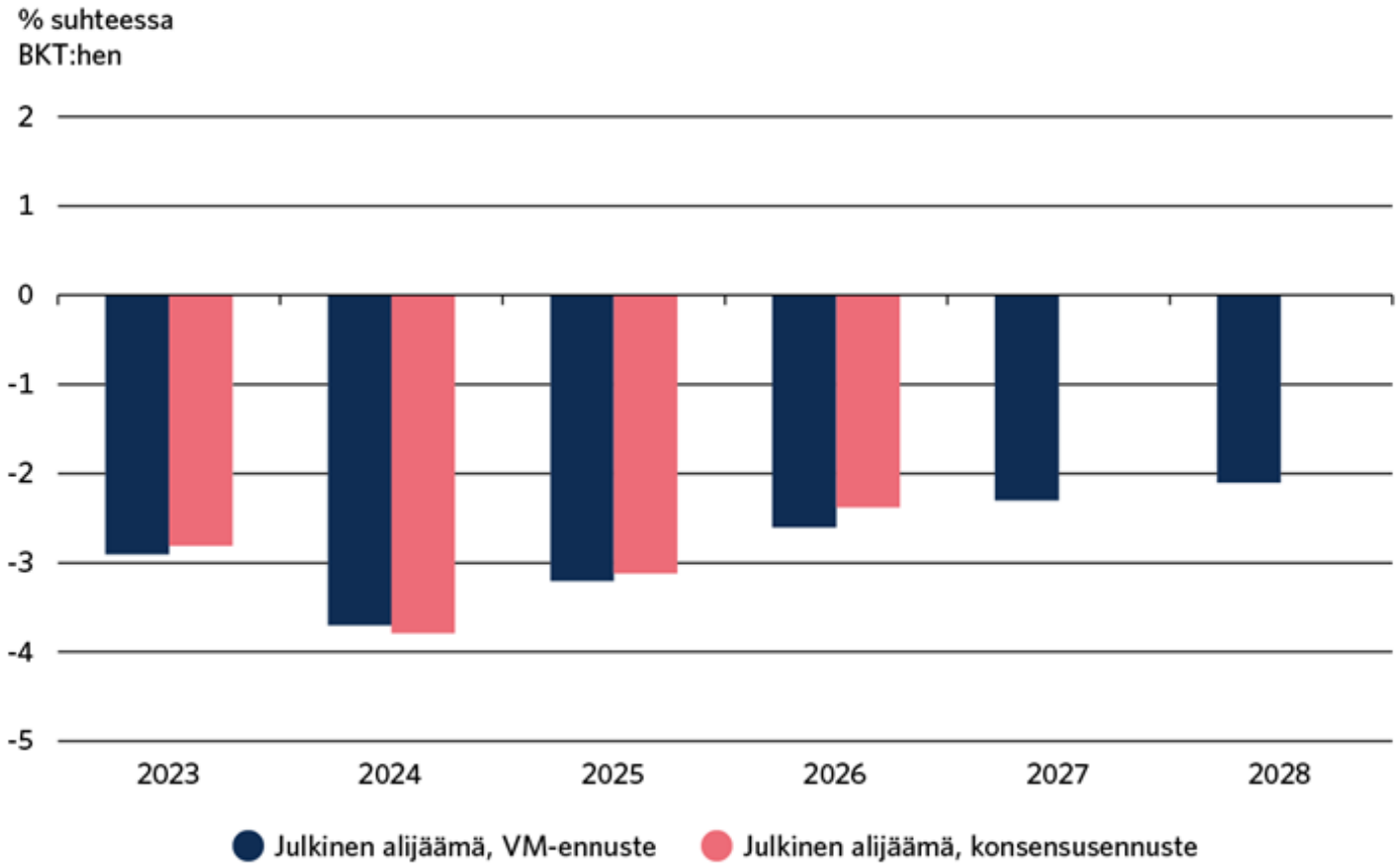
- Analyysissä velkasuhteen kehitysuran tulee täyttää lainsäädännön mukaiset **DSA-kriteerit** ja **turvalausekkeet**
- Maakohtaisen velkakestävyysanalyysin tehtävä on varmistaa jäsenmaiden **pitkän aikavälin velkakestävyys**
- Analyysin avulla saadaan velkakestävyyden takaava vuosittainen **sopeutustarve**

Suomi hyödyntää laajasti säännöstön joustomahdollisuuksia

- Suomi laatinut ensimmäisen finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman
  - myönteinen arvio komissiolta marraskuussa 2024
  - Neuvoston hyväksyntä tammikuussa 2025
- Suunnitelmassa
  - on haettu pidennystä (4 -> 7 vuoteen), mikä hyväksyttiin
  - ei esitetty uusia sopeutustoimia
- Olisi hyvä, että aloittava hallitus laatisi uuden suunnitelman aina mahdollisimman pian aloitettuaan, jotta suunnitelma olisi **kiinteä osa finanssipolitiikan suunnittelua**

Julkisen talouden EU-sääntöjen noudattaminen on epävarmaa

- Ennusteiden perusteella 3 prosentin **alijäämärajan rikkoutuminen** ei ole enää väliaikaista ja vähäistä

→Komissio kuitenkin arvio alijäämän pienenevän 3% vuonna 2025

- Myös uuden nettomenosäännön noudattamisessa on epävarmuuksia

- Suomi on hakenut sodan takia **poikkeuslausekkeen** käyttöönottoa

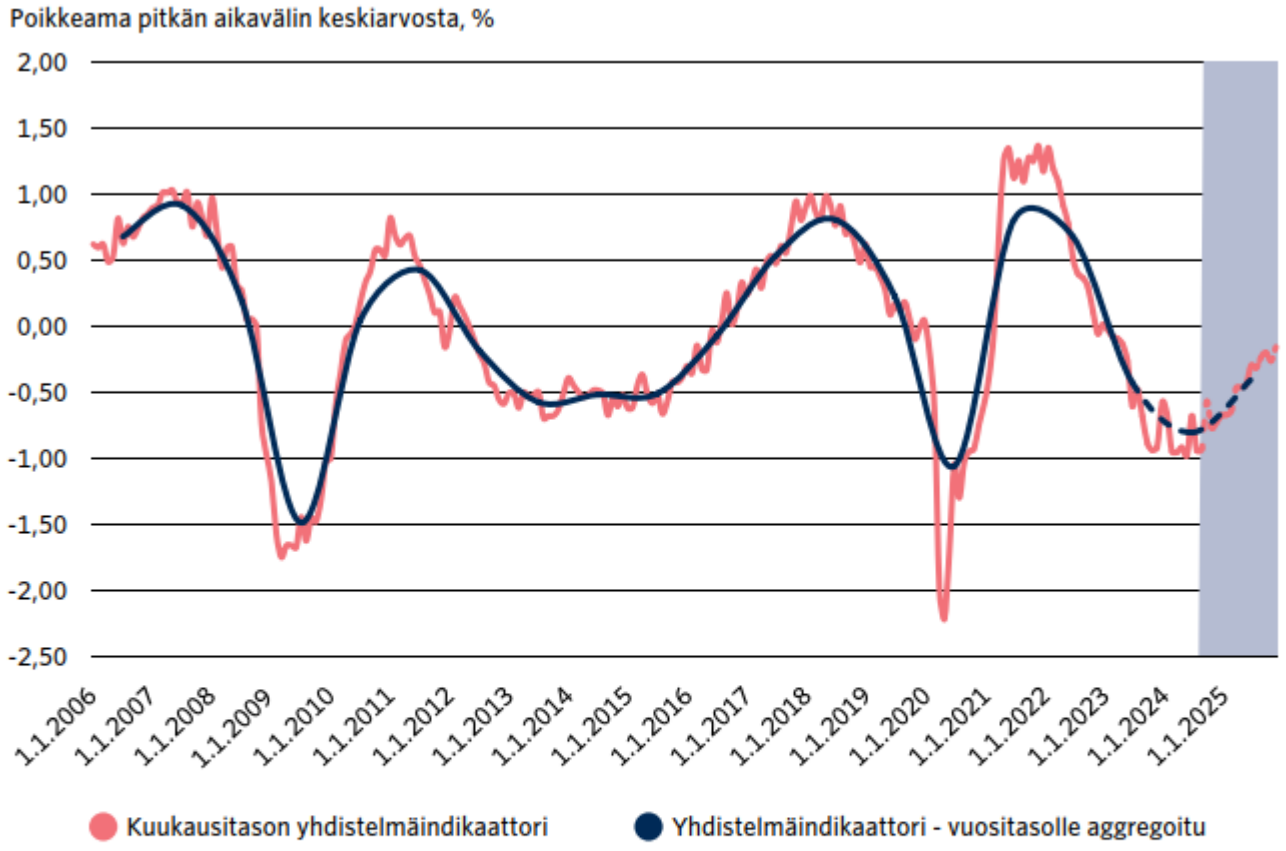
Raportin sisältöalueet ja pääviestit

- Suhdannetilanne
- Julkisen velan kehitys
- Valtiovarainministeriön ennusteen realistisuus
- Hallituksen finanssipoliittisten tavoitteiden saavuttamisen näkymä
- Finanssipolitiikan mitoitus
- Menokehysjärjestelmän noudattaminen
- EU:n finanssipoliittisten sääntöjen läpikäynti
- Sääntöjen noudattaminen

Julkisen talouden vahvistamista on tarpeen jatkaa ylivaalikautisesti

Säännöstö edellyttää velkasuhteen nopeaa alentumista

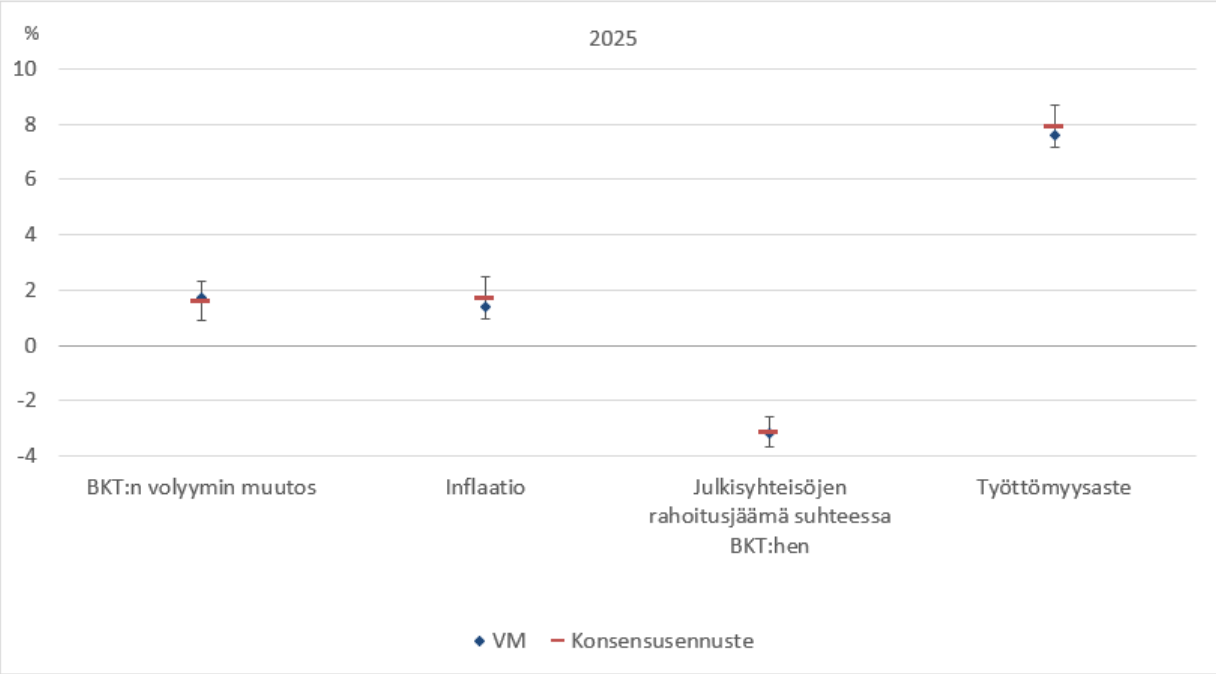
Suomen talouden hidas toipuminen myöhästyy

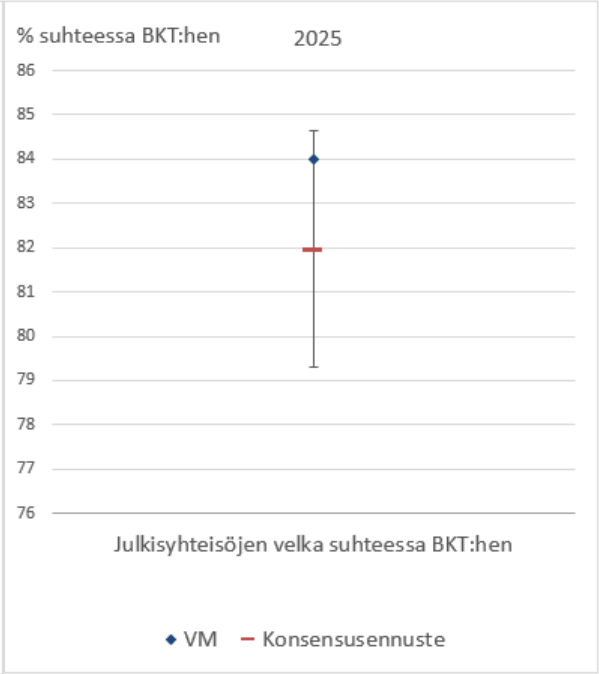

Kuvio 2: Yhdistelmäindikaattori kuukausitasolla (punainen viiva) ja vuositasolla (sininen viiva) sekä kuluvan ja ensi vuoden ennuste (harmaalla taustalla). Ennusteen pohjana ovat lämpökartan tiedot sekä muut tilastotiedot, jotka on saatu käyttöön 1.11.2024 mennessä. Lähde: Tilastokeskus, työ- ja elinkeinoministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, Euroopan komissio. Laskelmat ja ennusteet: finanssipolitiikan valvonta ja Strifler ja Kokkinen (Strifler, M. & Kokkinen, A., 2021b).

- Heikko kehitys jatkuu vuonna 2024
- Hidas ja heikko toipuminen myöhästyy
- Pehmeä laskeutuminen (engl. soft landing) ilman jyrkkää pudotusta olisi edelleen mahdollinen

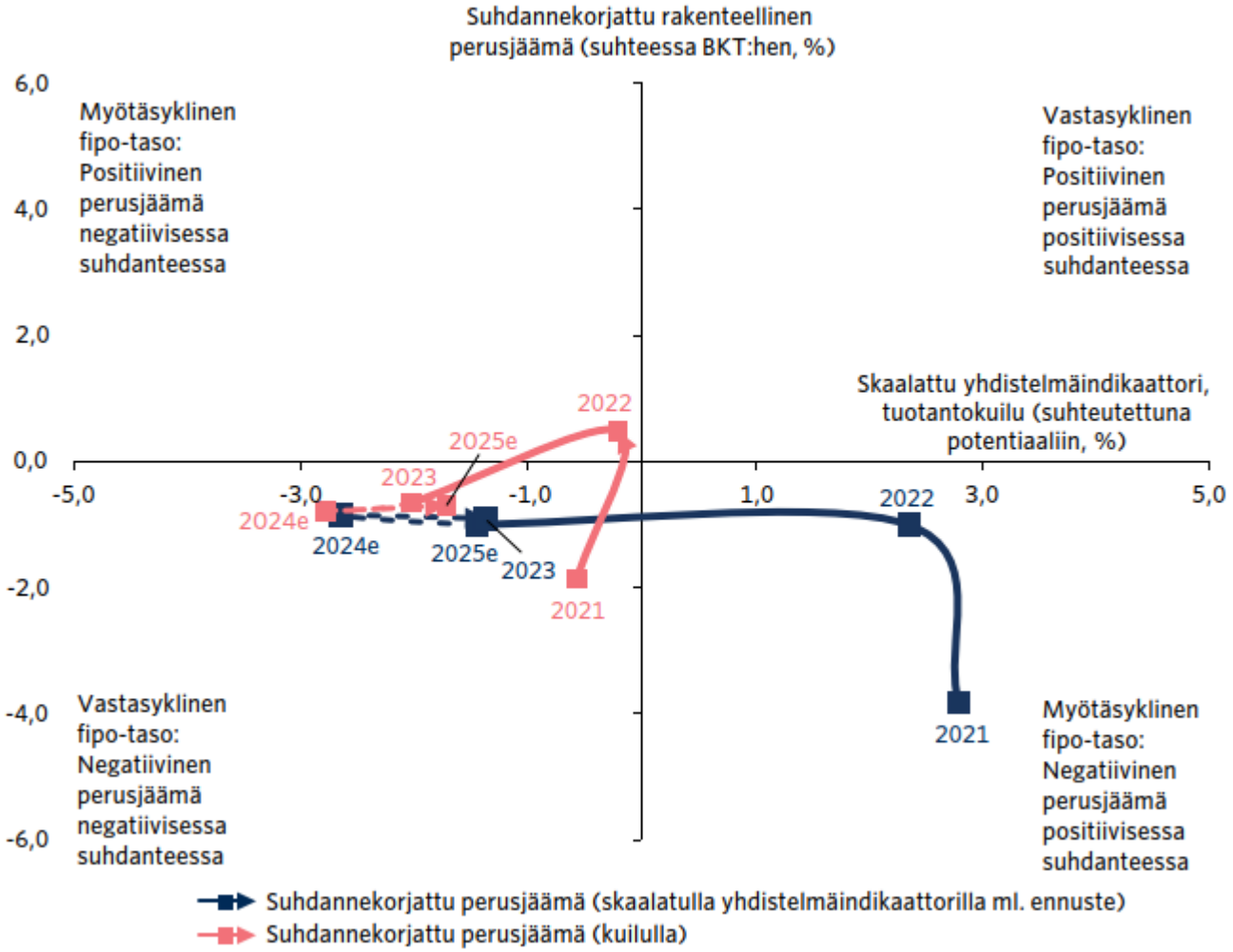
Talousarvion pohjana oleva VM:n ennuste on realistinen

- VM:n ennusteet ovat kaikkien muuttujien osalta muiden ennustelaitosten joukon ennustevälien sisällä
  - Voidaan pitää EU-säädösten tarkoittamalla tavalla realistisena
- VM esittää huomattavasti pessimistisemmän näkemyksen velkasuhteen kehityksestä
  - Selittyy muun muassa ARA-korkotukilainojen myöntövaltuuksien nostolla

Finanssipolitiikan taso elvyttää yhä kansantaloutta

Finanssipolitiikan mitoitus suhteessa suhdanteeseen: tuotantokuilun ja lämpökartan suhdanneindikaattorin perusteella laskettu rakenteellinen perusjäämä peilattuna tuotantokuilun ja lämpökartan suhdanneindikaattorin mukaiseen suhdanteeseen vuosina 2021–2025. Lähde: Valtiovarainministeriö ja finanssipolitiikan valvonta.

- Vuosina 2023 - 2025 sama käsitys suhdanteesta (erotus vuosina 2021, 2022 säilyy)
- Vastasyklinen fipo-taso, eli negatiivinen perusjäämä negatiivisessä suhdanteessa vuosina 2024-2025
- Rakenteellinen jäämä laskettu seuraavasti:
  - Nimellinen jäämä (Tilastokeskus (vuoteen 2023), VM:n ennuste (vuodet: 2024-2025)
  - Suhdanneindikaattori (VM:n tuotantokuilun estimaatti, ja FV:n yhdistelmäindikaattori)

Hallituksen säästöpäätökset ovat tuoneet liikkumavaraa kehykseen

- Hallituksen investointiohjelma (ja Ukrainan apu) on lisätty kehykseen nk. rakennekorjauksena
  - Kehysjärjestelmän periaatteiden vastainen menettely
  - Kehysperiaatteiden (ja HO:n) mukainen tapa olisi ollut nk. kehysvaraus

- Hallitusohjelmassa tavoitellaan 1,5 miljardin laskua kehyksen piiriin kuuluvissa menoissa vuodelle 2027
  - Kevään 2024 kehysriihen jälkeen kehystä laskettiin 923 miljoonaa euroa, minkä jälkeen tavoite on toteutunut
  - Investointiohjelman menot nostavat kuitenkin kehystasoa, ja menopäätöksistä puuttuu vielä noin 3 miljardia

Kiitos!

VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO
STATENS REVISIONSVERK

Tack!